

نگرش دانشجویان پرستاری نسبت به عوامل مؤثر بر یادگیری بالینی

هاجر محبوب مؤدب*، فریبا عسگری**

*عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد آستارا، مدیر گروه پرستاری

**عضو هیات علمی دانشگاه علوم پزشکی گیلان

چکیده

مقدمه: یادگیری بالینی یکی از مهم‌ترین بخش‌های فرآیند آموزش پرستاری است. زیرا بخش اعظم یادگیری‌های حرفه‌ای در بالین تکمیل می‌گردد. بیش از ۵۰ درصد وقت دانشجویان پرستاری بر بالین سپری می‌شود که نقش بسیار مهمی در شکل‌گیری و یادگیری ارزش‌ها، هنجارها و نگرش‌های حرفه‌ای ایشان دارد. با توجه به اهمیت یادگیری بالینی در آموزش و تأثیر چگونگی یادگیری در این محیط بر نگرش دانشجویان پرستاری، این مطالعه به منظور تعیین نگرش دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد اسلامی واحد آستارا در مورد عوامل مؤثر بر یادگیری بالینی انجام شده است.

روش کار: این پژوهش یک مطالعه توصیفی-مقطعی بر روی ۸۵ نفر از دانشجویان پرستاری سال چهارم دانشگاه آزاد اسلامی واحد آستارا به روش سرشماری انجام گرفت. جهت دستیابی به اهداف پژوهش پرسشنامه‌ای محقق ساخته در ۵ بخش، بخش اول مشخصات فردی و بخش‌های بعدی به ترتیب نگرش دانشجویان نسبت به نقش مدرسین بالینی، کادر پرستاری، تجهیزات و امکانات، مقررات موجود در بخش و چگونگی اجرای آن‌ها بر یادگیری بالینی تنظیم گردید. اعتماد علمی ابزار از طریق اعتبار محتوی و اعتماد علمی از طریق محاسبه آلفای کرونباخ (۰/۸۱) تایید گردید. داده‌ها پس از گردآوری، با استفاده از نرم افزار SPSS. ver13 و با بهره‌گرفتن از آزمون‌های آماری توصیفی (فراوانی، میانگین و انحراف معیار) و استنباطی (آزمون کای دو و تست دقیق فیشر) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: نتایج حاصله از پژوهش نشان داد که ۸۰/۵ درصد واحدهای مورد پژوهش نسبت به عوامل مؤثر بر یادگیری بالینی (نقش مدرس بالینی، کادر پرستاری، تجهیزات و قوانین و مقررات بخش‌ها) نگرش مثبت داشتند و بین متغیرهای دموگرافیک معدل و سن به ترتیب با نگرش دانشجویان نسبت به نقش تجهیزات و امکانات موجود در بخش تفاوت معنی‌دار آماری مشهود بود. ($p = 0/04$ ، $p = 0/02$)

بحث و نتیجه گیری: باتوجه به اهمیت یادگیری بالینی به عنوان یک عامل کلیدی در ارتقاء کیفیت آموزش بالینی دانشجویان پرستاری، بر برنامه‌ریزان و مسئولین آموزشی است که براساس نتایج تحقیق به این مهم اهتمام ورزند.

کلیدواژه‌ها: یادگیری بالینی، دانشجوی پرستاری، مدرس بالینی

نویسنده مسئول: هاجر محبوب، عضو هیات علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد آستارا، ص پ ۱۱۴۱

mahjoob_35@yahoo.com

مقدمه

آموزش یک جریان مستمر و منظم به منظور کمک به افراد جهت کسب دانش و مهارت‌های جدید می‌باشد. در واقع آموزش امری است که یک ارتباط دو جانبه را بین آموزش دهنده و فراگیر ایجاد می‌نماید و نقش یک آموزش دهنده در این میان فراهم کردن محیطی مناسب جهت یادگیری هر چه بیشتر و بهتر فراگیران می‌باشد (۱).

قلمرو یادگیری گسترده بوده و می‌تواند زمینه‌های شناختی، عاطفی و روانی- حرکتی را شامل شود. یادگیری روانی- حرکتی شامل یادگیری ذهنی همراه با فعالیت‌های عضلانی است. این نوع یادگیری نقش بسیار مهمی در یادگیری دانشجویان پرستاری دارد و آنان می‌توانند این نوع یادگیری را در بالین کسب نمایند. به وضوح مشخص شده که یادگیری در بالین کمک زیادی به آنان جهت فراگیری سریعتر مطالب می‌کند. یادگیری بالینی یکی از مهم‌ترین بخش‌های فرایند آموزشی است. زیرا بخش اعظم یادگیری‌های حرفه‌ای در بالین تکمیل می‌گردد (۲).

تحقیقات متعدد نشان می‌دهد آنچه که از طریق تجربیات و یادگیری بالینی کسب می‌شود بسیار پرمعنا تر و پایاتر از مسائلی است که در کلاس درس نظری فراگرفته می‌شود. بالین بهترین محیطی است که دانشجویان قادرند بسیاری از دانش و مهارت خود را در آنجا کسب نمایند و این محیط اهمیت زیادی در بهبود روند آموزش و یادگیری دانشجویان دارد (۳).

در پرستاری و مامایی مثل سایر رشته‌های گروه پزشکی در آموزش بالینی نزدیکی زیادی با مددجو وجود دارد و عوامل مهمی در این فرآیند مطرح می‌شود که آن را متفاوت از فرآیند آموزش و یادگیری نظری می‌سازد.

محیط یادگیری بالینی یکی از عوامل مهم و موثر در امر یادگیری دانشجویان می‌باشد و وظیفه اساسی و مهم آموزش‌دهنده آماده ساختن محیط مناسب جهت تسهیل روند یادگیری فراگیران است که این موضوع در آموزش و یادگیری دانشجویان پرستاری اهمیت خاص پیدا می‌کند (۴).

چان هانگ (Chun-Hung) در سال ۱۹۹۷ بیان می‌کند محیط بالین، محیطی است که دانشجویان پرستاری می‌توانند بسیاری از مهارت‌ها را در آنجا کسب کنند و نیازهای یادگیری خود را در این محیط‌ها برآورده نمایند. بنابراین هرگاه در این زمینه فعالیت‌های لازم صورت گیرد، این محیط می‌تواند مکان مناسبی جهت یادگیری فراگیران باشد (۵).

می (May) معتقد است عوامل مختلفی در یادگیری بالینی دانشجویان موثرند مانند: آمادگی دانشجویان جهت کسب مهارت در بالین، آماده بودن پرسنل پرستاری جهت ایفای نقش کمک کننده و گاهاً آموزش دهنده، آمادگی مناسب مدرس بالینی، وجود وسایل و تجهیزات در بخش جهت یادگیری سریعتر، وجود فرصت‌هایی جهت بازخورد تجربیات دانشجویان و وجود قوانین اجرایی مناسب جهت به حداکثر رسیدن یادگیری دانشجویان در بالین (۶).

در این رابطه مطالعات متعددی انجام شده است. دان (Dunn) در سال ۲۰۰۲ در تحقیق خود با هدف تعیین دیدگاه دانشجویان پرستاری نسبت به آموزش بالینی به این نتیجه رسید که بیش از ۶۷ درصد از دانشجویان، وضعیت یادگیری در بالین را نامناسب می‌دانند (۲،۳). همچنین در مطالعه‌ای که در سال ۱۳۷۰ توسط خالق دوست در رابطه با تعیین نگرش دانشجویان دختر سال آخر پرستاری در ارتباط با آموزش بالینی انجام شد، نتایج نشان داد که ۳ از دانشجویان شرکت کننده در پژوهش نسبت به محیط بالین نگرش منفی دارند (۲).

پس با توجه به نتایج مطالعات متعدد به نظر می‌رسد که عوامل موثر در این محیط می‌تواند روی نگرش و در نتیجه یادگیری بالینی دانشجویان تاثیرگذار باشد. فرایند پیچیده یادگیری در محیط‌های بالینی بستگی زیادی به نوع تجربه یادگیرنده بر بالین دارد که یکی از عوامل با اهمیت در این رابطه مدرسین و توانائی‌های ایشان در فراهم کردن امکان تبدیل تجربه به آمادگی، شناخت و یادگیری هر چه بیشتر از آنان می‌باشد (۴). نلسون (Nelson) در سال ۲۰۰۴ در این زمینه می‌نویسد: مدرس بالینی نقش مهمی را در امر یادگیری دانشجویان ایفا می‌کند و بدین وسیله می‌تواند جو مناسبی را جهت یادگیری آنان فراهم آورد (۷).

از عوامل دیگر که می‌تواند بر نگرش دانشجویان پرستاری نسبت به یادگیری بالینی موثر باشد چگونگی ارتباط کادر پرستاری با آنان است. لاندروز (Launders) بیان می‌کند: چگونگی ارتباط پرسنل با دانشجویان یک عامل کلیدی است که می‌تواند بر شکل‌گیری نگرش دانشجویان و در نتیجه روند یادگیری آنان موثر باشد (۴).

از عوامل موثر دیگری که می‌توان بر شمرد، وجود تجهیزات و امکانات موجود در بخش‌ها است. یادگیری در بالین یک جزء کامل کننده یادگیری در حرفه پرستاری است.

بالینی (۱۵ سوال)، پرسنل پرستاری (۶ سوال)، تجهیزات و امکانات موجود در بخش (۵ سوال) و قوانین و مقررات موجود در بخش و چگونگی اجرای آنها بر یادگیری بالینی (۵ سوال) تنظیم شده بود. پاسخ‌ها براساس مقیاس ۵ درجه ای لیکرت از طیف کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم تقسیم بندی شده بود. مجموع امتیازات هر بخش نشان‌دهنده نگرش واحدهای مورد پژوهش در زمینه نقش آن عامل بر یادگیری بالینی می باشد. اعتبار علمی (validity) ابزار را به روش اعتبار محتوی و اعتماد علمی (Reliability) آن از طریق محاسبه آلفای کرونباخ (۰/۸۳) مورد تایید قرار گرفت. حداقل و حداکثر امتیاز ابزار به ترتیب ۳۱ و ۱۵۵ بوده که جهت تعیین نگرش مثبت امتیاز بیش از ۸۰ درصد و امتیاز کمتر از ۸۰ درصد به عنوان نگرش منفی محسوب گردید. داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS. ver 3 ، روش آماری توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و استنباطی (تست دقیق فیشر Exact Fisher Test و کای دو χ^2 test) مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها

۸۱/۲ درصد واحدهای مورد پژوهش در محدوده سنی ۲۰-۲۱ سال با میانگین سنی $21/42 \pm 1/2$ بودند. ۱۰۰ درصد واحدهای مورد پژوهش مونث بودند و ۸۲/۷ درصد سابقه کار دانشجویی نداشته و ۵۲/۷ درصد آزمودنی‌ها میانگین معدل $15/7 \pm 1/4$ داشتند. ۸۴/۷ درصد واحدهای مورد پژوهش نسبت به نقش مدرس بالینی بر یادگیری نگرش مثبت عنوان کردند و نیز بین متغیرهای سن و معدل و تجربه کار بالینی و نگرش آنان تفاوت معنی داری مشهود نبود. ۷۹/۷ درصد دانشجویان نقش کادر پرستاری بر یادگیری بالینی را مثبت تلقی نموده و بین نگرش آنان و متغیرهای دموگرافیک ارتباط معنی دار آماری وجود نداشت.

ضمناً نتایج پژوهش حاکی از آن بود که نگرش ۷۱/۷ درصد دانشجویان در مورد نقش مقررات موجود در بخش مثبت بوده و بین نگرش آنان و متغیرهای سن، معدل و تجربه کار بالینی ارتباط معنی داری وجود نداشت. همچنین، یافته ها بیانگر آن بود که نگرش ۸۱/۲ درصد دانشجویان نسبت به نقش تجهیزات و امکانات موجود در بخش‌ها بر یادگیری بالینی مثبت بوده (جدول شماره ۱) و بین نگرش آنان و متغیرهای سن و معدل ارتباط معنی دار آماری مشهود بود. در نهایت، بطور کلی نگرش ۸۰/۵ درصد دانشجویان نسبت به نقش عوامل موثر بر یادگیری بالینی مثبت بود.

بنابراین امکانات آن باید به نحوی تجهیز شود تا دانشجویان قادر باشند بسیاری از مطالب را در آنجا فرا گیرند (۷، ۸). قوانین موجود در بخش‌ها و چگونگی اجرای آنها نیز از عوامل دیگری است که می تواند بر روند یادگیری دانشجویان موثر باشد.

در تحقیقی که حسینی در سال ۱۳۸۰ با هدف تعیین دیدگاه دانشجویان نسبت به بالین انجام داد، ۳۸ درصد از دانشجویان اظهار نمودند که محدوده وظایفشان در بخش‌ها مشخص نیست. لذا با تعیین حدود وظایف دانشجویان می توان آنان را از سردرگمی نجات داد (۸).

دایسون (۱۹۹۷) می نویسد: مطالعات مختلف نشان داده‌اند با آگاهی از نگرش افراد می توان واکنش کلی آنان را در مورد موضوعات مختلف پیش بینی نمود و با ایجاد تغییر نگرش، آنان را در جهت مورد نظر هدایت نمود (۹). لذا با توجه به اینکه بیش از ۵۰ درصد وقت دانشجویان پرستاری بر بالین سپری می شود که نقش بسیار مهمی در شکل گیری و یادگیری ارزش‌ها، هنجارها و نگرش‌های حرفه ای ایشان دارد و از آنجائیکه در محیط بالین عوامل مختلفی نیز وجود دارد که می تواند روی نگرش دانشجویان و در نتیجه یادگیری آنان مؤثر باشند، باید اهم عوامل شناسایی و عوامل مداخله گر منفی اصلاح گردند تا بر پیشرفت دانشجویان در بالین خللی وارد نشود (۴، ۱۰). با توجه به اینکه چگونگی یادگیری در این محیط می تواند روی نگرش افراد مؤثر باشد و از طرفی چگونگی نگرش افراد نسبت به یک موضوع در رفتار و عملکرد آنان نیز مؤثر است، بنابراین ضروری است که نگرش دانشجویان نسبت به عوامل مؤثر در یادگیری بالینی آنان مورد شناسایی و ارزیابی قرار گیرد.

حال باتوجه به اهمیت یادگیری بالینی بعنوان جزء بسیار مهم در آموزش دانشجویان پرستاری، پژوهشگران بر آن شدند که به تعیین نگرش دانشجویان پرستاری در مورد عوامل مؤثر بر یادگیری بالینی بپردازند.

روش‌ها

پژوهش حاضر مطالعه ای توصیفی- مقطعی است. جامعه آماری آن کلیه دانشجویان پرستاری سال سوم و چهارم دانشگاه آزاد اسلامی واحد آستارا بالغ بر ۸۵ نفر بودند. ابزار گردآوری اطلاعات پرسشنامه ای محقق ساخته شامل ۵ بخش: بخش اول مشخصات فردی (سن، معدل کل ۶ ترم گذشته و تجربه کار بالینی، کار دانشجویی)، چهار بخش بعدی به ترتیب عباراتی در مورد نگرش دانشجویان نسبت به نقش مدرسین

دانشجویان، در آینده مشکلات عدیده و فراوانی بروز خواهد نمود. این در حالی است که ما همواره شاهد کمبود فراوان تجهیزات و امکانات مختلف در بخش‌ها هستیم و به دلیل محدودیت وسایل، امکان انجام بسیاری از اقدامات بالینی از دانشجویان سلب می‌شود.

در تحقیق خالقدوست (۱۳۷۰) نیز نگرش ۸۰ درصد دانشجویان در زمینه نقش امکانات و تجهیزات مثبت بوده است که این یافته‌ها با نتایج بدست آمده از تحقیق حاضر کاملاً همخوانی دارد (۱). براساس آزمون t بین متغیرهای معدل و سن با نگرش دانشجویان در رابطه با وجود امکانات و تجهیزات به ترتیب ارتباط معنی دار آماری ($P=0/02$, t -test: $P=0/04$) مشهود بود، اندرسون (Anderson) در سال ۲۰۰۴ در تحقیقات خود به این نتیجه رسید که دانشجویانی که معدل بالاتری دارند همواره احساس نیاز بیشتری به وجود تجهیزات و امکانات بخشها جهت یادگیری بالینی می‌نمایند که این مورد با یافته بدست آمده از تحقیق حاضر همخوانی دارد (۷،۱۳).

در ضمن نتایج این مطالعه موید این نکته بود که ۷۱/۷ درصد دانشجویان نسبت به نقش مقررات موجود در بخش‌ها و چگونگی اجرای آن‌ها بر یادگیری بالینی نگرش مثبت داشتند. کراون (Craun) معتقد است که در هر بخش درمانی یکسری مقررات خاص وجود دارد که محدوده اقدامات مراقبتی را جهت دانشجویان مشخص می‌نماید. بنابراین مقررات در بخش می‌تواند بر چگونگی انجام طرح‌ها و مراقبت‌ها موثر باشد (۱۵،۱۴). البته پژوهشگران معتقدند که تطابق بین اهداف آموزشی و مقررات بالینی می‌تواند بر یادگیری دانشجویان تاثیر بگذارد.

در نهایت، نگرش ۸۰/۵ درصد دانشجویان نسبت به عوامل نقش مدرس بالینی، تجهیزات و قوانین موجود در بخش مثبت بوده که در تحقیق پورقانع ۸۴/۶ درصد و دان ۷۲ درصد از واحدهای مورد پژوهش نیز نگرش مثبت داشتند.

ذکر این نکته لازم است که غالباً نگرش‌ها بدنبال آگاهی بوجود می‌آیند و دارا بودن نگرش مثبت در این زمینه نشان‌دهنده آگاهی دانشجویان به عوامل موثر بر یادگیری آنان است که مطلوب بودن این عوامل می‌تواند باعث ایجاد انگیزه جهت یادگیری بیشتر آنان شود (۵،۷).

باتوجه به چنین نگرشی که حکایت از نقش مثبت مدرس بالینی بخصوص در زمینه میزان معلومات آنان توجه به نیازهای فراگیر و تشویق و ایجاد انگیزه در آنان دارد، بر مسئولین آموزشی است که زمان‌گزینش و تعیین مدرسین،

جدول شماره ۱: میانگین و انحراف معیار امتیازات مربوط به نگرش

دانشجویان نسبت به عوامل موثر بر یادگیری بالینی

میانگین و انحراف معیار	دانشجویان
۶۴/۲±۴/۳	نقش مدرسین بالینی بر یادگیری بالینی
۲۴/۲۵±۱/۸	نقش کادرپرستاری بر یادگیری بالینی
۲۱/۰۳±۲/۵	نقش تجهیزات و امکانات موجود در بخش بر یادگیری بالینی
۱۸/۶۱±۱/۶	نقش مقررات موجود در بخش و اجرای آنها بر یادگیری بالینی

بحث و نتیجه گیری

یافته‌های حاصل از پژوهش نشان داد که نگرش دانشجویان (۸۴/۷ درصد) نسبت به نقش مدرسین بالینی بر یادگیری آنان مثبت بود. نهرنینگ (Nehring) در بررسی و نگرش‌های مدرسین بالینی اثر بخش از دیدگاه دانشجویان و مربیان پرستاری، به این نتیجه رسیده که دانشجویان نقش مدرسین بالینی با ویژگی‌های توانایی تدریس، صلاحیت پرستاری و ویژگی‌های شخصی، ارتباطات بین فردی و ارزشیابی را در یادگیری بسیار با ارزش و کلیدی معرفی نمودند (۱۲). این مورد نشان‌دهنده اهمیت وجود مدرسین بالینی با معلومات و تخصصی در بخش‌های بالینی بوده که می‌تواند موجب ایجاد انگیزه و یادگیری مطلوب‌تر آن‌ها شود. ضمناً در مورد عدم وجود ارتباط معنی‌دار آماری بین نگرش و متغیرهای معدل و تجربه کار بالینی (کار دانشجویی) با نتایج تحقیق خالقدوست هم خوانی دارد. (۳)

براساس نتایج پژوهش حاضر مبنی بر نگرش مثبت ۷۹/۷ درصد دانشجویان به نقش کادر پرستاری بر یادگیری بالینی، دان (۲۰۰۲) نیز در تحقیق خود به این مورد اشاره نموده و در واقع حمایت و همراهی کادر پرستاری در آموزش و یادگیری بالینی دانشجویان را به عنوان یک اصل کلیدی در برنامه‌های آموزشی خود مدنظر قرار می‌دهد. در این تحقیق بین نگرش دانشجویان و متغیرهای سن، سابقه کار بالینی و معدل ارتباط معنی‌دار آماری مشهود نبود. نتایج پژوهش پورقانع در سال ۱۳۷۹ با این یافته‌ها همخوانی دارد (۳،۵).

همچنین یافته‌های پژوهش حاضر بیانگر وجود نگرش مثبت ۸۱/۲ درصد دانشجویان نسبت به نقش تجهیزات و امکانات موجود در بخش می‌باشد. در واقع دانشجویان جهت به کارگیری آموخته‌های نظری خود نیاز به تجهیزاتی در بخش دارند که در صورت عدم وجود آن‌ها برای تمرین مداوم

5-Chun-Hung Lee. Education in the practicum: A study of the ward learning climate in Hong Kong. *J of Advanced Nursing* 1997; (16). (4). 455-462

6- May Nick and Veith Lin. Working to learn and learning to work: placement experience of project 2000 nursing students in Scotland. *Nurse Educ Today* 1998; (18). 630-636

7- Chan DS. Nursing Students perceptions of hospital learning environments: An Australian perspective. *Int J Nurse Educ Scholarsh* 2004; (1): 151-2

۸- خورسندی محبوبه، خسروی شراره. بررسی وضعیت آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی اراک ۱۳۸۰. فصلنامه ره آورد دانش ۱۳۸۱؛ ۵ (۱۸): ۲۹-۳۲.

۹- حسن زهرایی روشنگر، آتش سخن گیتی، صالحی شایسته، احسان پور سهیلا، حسن زاده اکبر. مقایسه عوامل مرتبط با آموزش بالینی اثربخش از دیدگاه مدرسان و دانشجویان. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی* ۱۳۸۶؛ ۷ (۲): ۲۴۹-۲۵۶.

۱۰- شهبازی لیلی. سلیمی طاهره. وضعیت آموزش بالینی از دیدگاه دانشجویان پرستاری و مامایی. *مجله دانشگاه علوم پزشکی شهید صدوقی یزد* ۱۳۷۹؛ ۸ (۱۲): ۹۷-۱۰۳.

۱۱- صالحی شایسته، حسن زهرایی روشنگر، امینی پروانه، قضاوی زهره، شهنه، منیژه، ضیایی شهره. مقایسه ویژگی‌های مدرسان بالینی اثربخش از دیدگاه مدرسان و دانشجویان پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی اصفهان. *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی* ۱۳۸۲؛ ویژه‌نامه ۱۰: ۲۰.

12- Papp I Markkanen M, Von Bosdorff M. Clinical environment as a learning environment: Student 'nurses perceptions concerning clinical learning experiences. *Nurse Educ Today* 2003; 23(4). 262-8.

۱۳- قدس بین فریبا، شفاخواه مهناز. عوامل تسهیل کننده و بازدارنده یادگیری مهارت‌های بالینی از دید دانشجویان پرستاری سال سوم دانشکده پرستاری و مامایی حضرت فاطمه (س). *مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی* ۱۳۸۶؛ ۷ (۲): ۲۴۳-۲۵۲.

14- Hosada Y. Development and testing of a clinical learning environment diagnostic inventory for baccalaureate nursing students. *J Adv Nurs* 2006; 56 (5): 480-90.

دانش و مهارت و تخصصی کافی را علاوه بر صفات دیگر لحاظ نمایند. با توجه به نقش مثبت کادر پرستاری بر یادگیری بالینی مبنی بر اینکه آنان می‌توانند به عنوان یک نیروی کمکی بسیار موثر جهت یادگیری دانشجویان محسوب گردند، لذا بر مسئولین دانشکده و مراکز آموزشی درمانی است که این نقش را پررنگ تر نموده و کادر پرستاری را همانند یک پل ارتباطی بسیار موثر جهت هماهنگی هرچه بیشتر آموزش بالینی دانشجویان تلقی نموده و سعی نمایند که این ارتباط ها را استحکام بخشند.

در نهایت بر مسئولین و برنامه‌ریزان آموزش پرستاری است تا با کمک گرفتن از نتایج این پژوهش سعی در شناخت هرچه بیشتر و دقیق تر عوامل موثر بر نگرش و یادگیری بالینی دانشجویان پرستاری پرداخته و نقاط قوت و ضعف را شناسایی نموده و راه حل‌های کاربردی مفیدی ارائه نمایند.

قدردانی

در اینجا پژوهشگران بر خود لازم می‌دانند که مراتب تشکر و سپاسگزاری خود را از کلیه دانشجویان پرستاری دانشگاه آزاد واحد آستارا اعلام نمایند چرا که بی شک بدون همکاری صمیمانه آنان این مهم قابل اجرا نبود.

منابع

۱- سید عباس زاده هری میرمحمد. در ترجمه مدیریت آموزشی: تئوری، تحقیق و عمل. هری وین ک، میسکل، سیسل (مؤلفین). ویرایش دوم. ارومیه: انتشارات دانشگاه ارومیه. ۱۳۸۰.

۲- خالقدوست محمدی طاهره. بررسی نگرش دانشجویان دختر سال آخر پرستاری در ارتباط با آموزش بالینی بخش‌های داخلی و جراحی دانشکده‌های پرستاری و مامایی دانشگاه‌های علوم پزشکی وابسته به وزارت بهداشت- درمان و آموزش پزشکی. پایان نامه کارشناسی ارشد پرستاری. تهران: دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی. ۱۳۷۰.

۳- کریمی سیمین. بررسی و مقایسه نگرش دانشجویان و مربیان در مورد ویژگی‌های مربی بالینی کار در دانشکده‌های پرستاری و مامایی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی گیلان. پایان نامه کارشناسی ارشد پرستاری. رشت: دانشکده پرستاری و مامایی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی گیلان. ۱۳۷۴.

۴- پورقانع پرند. بررسی نگرش دانشجویان پرستاری نسبت به عوامل موثر بر آموزش بالینی در دانشکده پرستاری، مامایی وابسته به دانشگاه علوم پزشکی گیلان. پایان نامه کارشناسی ارشد پرستاری. رشت ۱۳۷۹.

Attitude of Nursing Students about Affective Factors on Clinical Learning

Mahjoob Moadab H. MSc*, Asgari F. MSc**

* Faculty member of School of Nursing. Azad Islamic University, Astra Branch

** Faculty member of Shahid Beheshti School of Nursing and Midwifery, GUMS

Abstract

Introduction: Clinical learning is one of the most important sections of nursing education. The nursing student spent more than 50% of their times on patients. This clinical learning is very important for professional attitudes and members. Because clinical learning is very important for the attitude of nursing students, this research was performed on effective factors in clinical learning, nursing students of Azad Islamic University, Astra Branch.

Methods: We used a descriptive cross-sectional method on fourth-year nursing students of Azad Islamic University, Astra Branch for this study. The data-gathering tools included a questionnaire consisting of demographic characteristics, including 4 sections: students' attitude about the role of clinical faculty, nursing staff, facility and equipment, ward regulations and how they performed in clinical learning. Its content validity has been approved and reliability has been performed by Cronbach's alpha (0.81). We used SPSS software and descriptive (mean, and inferential) χ^2 and Exact Fisher test) statistical methods for data collection and analysis.

Results: 80.5% of cases had a positive attitude about effective factors on clinical learning. There were meaningful statistical differences between age and mean, with students' attitude about the role of facility and equipment factors in ward respectively. ($P < 0.02$, $P < 0.04$)

Conclusion: Clinical learning is a key factor in promoting the quality of clinical education of nursing students. Therefore, education planners and supervisors could use the result of this research for promoting the quality of clinical education of nursing students.

Keywords: Clinical learning, Nursing student, Clinical faculty

Corresponding Author: Mahjoob Moadab H. Faculty member of School of Nursing. Azad Islamic University, Astra Branch
mahjoob_35@yahoo.com